

о. ВОЛОДИМИР РАБІЙ

КОРОТКІ КАТЕХИЗИ

для приготування дітей до св. Сповіді і св. Причастя

о. ВОЛОДИМИР РАВІЙ

КОРОТКІ КАТЕХИЗИ

для приготування дітей до св. Сповіді і св. Причастя

Howersla
120 E. 87th St.
NEW YORK, N. Y. 10063

ДРУГЕ НЕЗМІНЕНО ФОТОТИПІЧНЕ ВИДАННЯ
НЮ ЙОРК, 1 9 7 0 З.С.А.

Ч. 10557/К

Позволяється печатати
Від гр.-кат. Митрополичого Ординаріату.
Львів, дня 3. жовтня 1938

† *Андрей*
Митрополит

№г. 2252.

До
Всечестного Отца
Володимира Раб'я
пароха в Юрôвцяхъ.

Предложени тутъ Вашою Всечестностею до апробаты
„Коротки катехизы для приготоваия дѣтей до св. Сповѣди и
Причастія“ симъ одобряется и позволяется печатати.

Отъ Ординаріату Апост. Администраціи.
Сянокъ, дня 5. грудня 1938,

о. **Модведній**

I. Про призначення чоловіка, та завдання христіянина-католика

Хто ти є?

Я христіянин-католик.

Пощо жиєш на землі?

Жию на землі, щоб Господа Бога пізнавати, любити, Йому служити і через те дістатися до неба.

Що то значить: Служити Г. Богові?

Служити Г. Богові значить: виконати Його святу волю.

Що зділає Г. Бог з тими, що не хочуть Його знати, любити та Йому служити?

Г. Бог відкине їх від себе на віки; вони підуть до пекла.

А що треба робити, щоб Г. Бога як слід пізнати, Йому служити і до неба дістатися?

В тій цілі треба: 1) Вірити, т. зн. признавати за правду те все, що Г. Бог об'явив і св. Церква навчає, 2) виконати Заповіді Божі і церковні, 3) приймати св. Тайни, 4) молитися і 5) сповняти добрі діла.

Де є зібрані коротко ті правди, що їх передовсім мусимо знати і вірити?

Ті правди, що їх передовсім мусимо знати та вірити зібрані коротко в Символі віри, (або в молитві „Вірую“).

А які правди мусить кожний хр.-католик точно знати?

Кожний христіянин-католик мусить точно знати оці шість правд віри: 1) Є один Бог, котрий все сотворив і всім

- управляє. 2) Бог є справедливий Суддя, що нагороджує за добре, а карає за зле. 3) Є три Божі Особи: Бог-Отець, Бог-Син і Бог Святий Дух, або одним іменем: Пресвята Трійця. 4) Друга Божа Особа Божий Син став чоловіком і вмер на хресті для нашого спасення. 5) Людська душа є безсмертна. 6) Божа благодать (ласка) є до спасення конечно потрібна.

II. Про Господа Бога

Хто то є Г. Бог?

Г. Бог то Сотворитель неба і землі, наш найліпший Небесний Отець.

Чи можна бачити Г. Бога?

Г. Бога бачити не можемо, бо Він є духом.

Чому зовемо Бога „Господом“?

Господом, або Паном зовемо Бога тому, що Він сотворив все що на світі і ним опікується. Йому є Він Паном усього; усі річі до Нього належать.

Як зовемо Опіку Божу на світі?

Божу Опіку над світом зовемо: Божим Провидінням.

Відколи є Г. Бог?

Г. Бог завжди був, є і буде. Тому кажемо, що Він вічний.

А чому називаємо Г. Бога „справедливим Суддею“?

Г. Бога зовемо справедливим Суддею, бо Він нагороджує за добре, а карає за зле?

Чи Г. Бог таки зараз карає за зле (за гріхи)?

Г. Бог звичайно не карає відразу за зле (за гріхи). Він терпеливо жде, щоби грішний чоловік поправився; — й тому зовемо Його довготерпеливим.

А коли грішник поправиться — тоді що?

Коли грішник поправиться і жалує за гріхи, тоді Г. Бог радо йому прощає гріхи. Тому зовемо Г. Бога милосерним.*

Кажемо, що є 3 Божі Особи; чи то значить, що є 3 Боги?

Ні, — тіі три Божі Особи є одним Богом.

Чи може котра Божа Особа є старша або більша?

Ні, всі три Божі Особи є собі рівні.

Як тієї 3 Особи Божі зовуться?

Три Божі Особи називаються: Бог Отець, Бог Син і Бог Дух Святий.

Як зовемо одного Г. Бога в трьох Божих Особах?

Одного Г. Бога в трьох Божих Особах зовемо Пресв. Тройцею.

Чи Пресв. Тройцю можна зрозуміти?

Пресв. Тройці не можемо зрозуміти, бо то таїнство віри.

III. Про І. Христа

Котра то Божа Особа сталася чоловіком?

Чоловіком сталася друга Божа Особа, Син Божий, І. Христос. (Йому зовемо Його Богочоловіком).

Де прийшов на світ Богочоловік І. Христос?

Богочоловік І. Христос прийшов на світ у містечку Вифлеємі, у Святий Землі.

Хто є матір'ю І. Христа?

Матір'ю І. Христа є Пречиста Діва Марія. Йому зовемо її Божою Матір'ю, або Богородицею.

А чим був св. Йосиф для І. Христа?

Святий Йосиф був опікуном І. Христа.

Що значить слово „Ісус“?

Слово „Ісус“ значить: „Спаситель“.

Чому зовемо І. Христа „Спасителем“?

„Спасителем“ зовемо І. Христа тому, що Він спас (освободив) нас із неволі диявола, (у яку попали ми через гріх Адама і Єви), та вчинив нас Божими дітьми.

Яким способом спас нас І. Христос?

І. Христос спас нас тим способом, що добровільно терпіє за нас страшні терпіння на душі й тілі, а накінець умер на хресті.

А що сказав І. Христос перед Своєю смертю на хресті?

Перед Своєю смертю на хресті сказав І. Христос, що третього дня (після смерті) воскресне з гробу.

Чи це сповнилося?

Такі Третнього дня після смерті І. Христос справді воскрес із гробу.▲

А що сталося сорокового дня після воскресення І. Хр.? Сорокового дня після воскресення, взнісся І. Хр. на небо.

Чи прийде ще коли І. Христос на землю?

І. Христос прийде на землю при кінці світа, щоби судити всіх людей.

IV. Про сотворіння

1. Ангели.

Які є найдоскональші сотворіння Божі?

Найдосконаліші сотворіння Божі — то Ангели в небі.

Що то є Ангели?

Ангели — то чисті духи, що не мають тіла, а мають розум і свобідну волю.

Пощо сотворив Г. Бог Ангелів?

Г. Боґ сотворив Ангелів, щоб Йому служили, а людей хоронили від злого.

Якими сотворив Г. Бог Ангелів?

Г. Бог сотворив Ангелів добрими і святими.

А чи всі Ангели позістали такими добрими і святими?

Не всі, деякі Ангели згорділи і збунтувалися проти Г. Бога. Вони стратили святість і їх струтив Г. Бог за кару до пекла.

Як зовемо збунтованих і вкинутих до пекла ангелів?

Збунтованих і вкинутих до пекла Ангелів зовемо злими духами або діяволами.

Які є для нас злі духи?

Злі духи не люблять нас; намовляють заедно до злого і хочуть довести до того, щоби ми не були спасені.

А які є для нас добрі Ангели?

Добрі Ангели люблять нас, хоронять нас від злого, моляться за нас і помагають нам осягнути спасення.

Як називаємо тих Ангелів, що хоронять нас від злого?
Тих Ангелів, що хоронять нас від злого, зовемо Ангелами Хоронителями.

2. Чоловік.

Яке є найзнатніше сотворіння на землі?
Найзнатнішим сотворінням на землі є чоловік.

Чому зовемо чоловіка найзнатнішим сотворінням на землі?

Бо з поміж усіх сотворінь на землі оден тільки чоловік наділений розумною, безсмертною душею і сотворений на образ і подобу Божу.

Що таке людська душа?

Людська душа — то безсмертний дух, обдарений розумом і свобідною волею.

Як називалися перші люде?

Перші люди звалися Адам і Ева.

Пощо сотворив Г. Бог чоловіка?

Г. Бог сотворив чоловіка на те, аби Його пізнавав, любив, Йому служив і через це дістався до неба.

Як зовемо інакше перших людей: Адама і Еву?

Перших людей Адама і Еву зовемо інакше прародичами, бо від них походять всі люде.

Де жили перші люде?

Перші люде жили в раю.

Який найкращий дар одержали прародичі від Г. Бога?

Прародичі одержали від Г. Бога освячуючу ласку.

А чи вони були щасливі?

Так, — вони були щасливі, бо оглядали Г. Бога, не хорували і не мали ніколи умирати.

Чи те щастя призначене було тільки для перших людей?

Те щастя призначене було не тільки для перших людей; — воно мало перейти на всіх людей на світі.

А чому тепер не мають люде того щастя?

Тепер не мають люде того щастя, бо вже самі прародичі стратили його.

Яким це способом?

Вони не послухали Г. Бога; зі закананого дерева зіли овоч і поповнили гріх.

А хто то намовив їх до цього гріху?

До цього гріху намовив їх злий дух.

Як зовемо гріх наших прародичів?

Гріх наших прародичів зовемо первородним гріхом.

Яка кара спіткала прародичів Адама і Еву за первородний гріх?

Через первородний гріх стратили прародичі Адам і Ева ласку освячуючу; крім того вигнав їх Г. Бог з раю; відтепер мусли вони важко працювати, — підпадали недугам і мусли вмирати.

Чи тільки прародичам пошкодив первородний гріх?

Первородний гріх пошкодив не тільки прародичам; він перейшов на всіх людей враз із карою.

Хто з людей не мав первородного гріху?

З людей одинока Преч. Д. Марія не мала первородного гріху; вільна була від нього, як Мати Божого Сина І. Христа.

Також св. Іоан Хреститель був увільнений від первородного гріху ще перед своїм народженням.

В котрій св. Тайні очищуємося від первородного гріху?

Від первородного гріху очищуємося в св. Тайні Хрещення, — через освячуючу ласку.

V. Останні рiчи

(Смерть, Божий Суд, Небо, Пекло).

Що таке смерть?

Смерть — то розлука душі від тіла.

Що діється з душею після смерти чоловіка?

Після смерти чоловіка душа стає на Божий Суд, що зветься частним Судом.

А де йде душа після частного Суду?

Після частного Суду йде душа або по нагороду вічного щастя до неба, або на очищення гріхів до чистилища, або на вічну кару до пекла.

Що таке небо?

Небо — то місце, де Ангели і Святі зазнають вічного щастя.

Котрі душі йдуть до неба?

До неба йдуть душі тих людей, що померли без тяжкого гріха, а давні гріхи спокутували.

Якого щастя дізнають душі в небі?

Душі в небі є дуже щасливі, бо оглядають самого Г. Бога; вони свобідні від всякого терпіння і мають на віки всяке добро.

Що таке чистилище?

Чистилище — то місце, де душі терплять дочасні кары за свої гріхи, яких іще не спокутували на землі.

Що таке пекло?

Пекло — то місце, де прокляті терплять вічні муки.

Які душі йдуть до пекла?

До пекла йдуть душі тих людей, що вмирають у тяжкому грісі.

Яку кару терплять прокляті душі в пеклі?

Прокляті душі не будуть ніколи оглядати Г. Бога і на віки терпітимуть страшні муки у пекольному вогні.

Чи тільки душі одержать (після смерты чоловіка) нагороду або кару?

Не тільки самі душі, — але й тіла.

А коли й тіло одержить вічну нагороду або кару?

При кінці світу всі тіла получатся з душами т. зв. воскреснуть і стануть на загальний Страшний Суд, а відтак, після цього Суду підуть або до неба, або до пекла.

VI. Божі заповіді

Що це є Божі Заповіді?

Божі Заповіді — то обявлена Божа воля, як маємо поступати в житті.

Чому тії Заповіді зовуться Божими?

Божими зовуться вони тому, що Сам Г. Бог дав їх людям (на горі Синаї).

Скільки Заповідей дав Г. Бог людям (на горі Синаї)?

Г. Бог дав людям (на горі Синаї) десять Заповідей.

1. Перша Заповідь.

Яка перша Заповідь Божа?

Перша Божа Заповідь є: Я є Господь Бог твій; не будеш мати інших богів, крім мене.

Що наказує Г. Бог у першій Заповіді?

У першій Заповіді наказує Г. Бог, щоб ми лишень у одного правдивого Бога вірили, на Него надіялись, Його любили й Йому одному віддавали найвищу почесть.

А хто переступає цю першу Божу Заповідь?

Цю першу Божу Заповідь переступає той, хто говорить або слухає божожні слова, читає безбожні книжки і газети, не вірить, або сумнівається у правди віри, а сумнівів таких не відкидає. Проти першої Заповіді грішить також той, хто віддається розпуці або надуживає Божого милосердя, хто не молиться, хто вірить у сні, забобони, чари й ворожбн.

Кого маємо ще почитати, окрім Г. Бога?

Окрім Г. Бога маємо почитати ще Пречисту Діву Марію, (Матір І. Христа), Ангелів і Святих.

2. Друга Заповідь Божа.

Яка є друга Заповідь Божа?

Друга Заповідь Божа є: Не взивай надармо імени Господя Бога твого.

Що наказує Г. Бог у другій Заповіді?

У другій Заповіді наказує Г. Бог славити Боже імя.

Коли славимо Боже імя?

Боже імя славимо, коли з почестю вимовляємо Його, коли публично, перед людьми, визнаємо Г. Бога, й коли в потребі взиваємо Його, з вірою, надією і любовю.

Хто переступає другу Заповідь Божу?

Другу Заповідь Божу переступає той, хто хулить й проклинає, — хто Божого імені уживає без потреби, хто фальшиво або непотрібно присягається і хто не додержує Богу даної обітниці.

3. Третя Заповідь Божа.

Яка є третя Заповідь Божа?

Третя Заповідь Божа є: Пам'ятай святий день святкувати.

Яким способом святкуємо святий день?

Святий день, (неділю), святкуємо так, що слухаємо Служби Божої, здержуємося від тяжкої, або неконечної або зарібної праці і цілий день присвячуємо на молитву та добрі діла.

Чи вільно коли робити тяжку роботу в неділю?

Тяжку роботу вільно в неділю робити, коли 1) духовна влада на це дозволяє, і коли 2) ця робота потрібна для Божої слави або добра ближнього.

4. Четверта Заповідь Божа.

Яка є четверта Заповідь Божа?

Четверта Заповідь Божа є: Шануй свого вітця і матір, щоб тобі було добре і щоб ти довго прожив на землі.

Що приказує Г. Бог у четвертій Заповіді Божій?

У четвертій Заповіді Божій приказує Г. Бог дітям, аби вони любили, шанувати та слухали своїх родичів, (також опікунів і настоятелів), бо родичі заступають їм на землі Г. Бога і є найбільшими їхніми добродіями.

Коли дитина любить своїх родичів?

Дитина любить своїх родичів, коли ділає те все, що їм справляє приємність, коли опікується родичами на старости літ і коли молиться за них.

Коли дитина шанує своїх родичів?

Дитина шанує своїх родичів, коли їх не стидається і завжди про них добре говорить.

Коли дитина слухає своїх родичів?

Дитина слухає своїх родичів, коли без нарікання і отягання радо виповнює те, що вони їй наказують робити.

Чи без виньку завжди треба слухати родичів?

Тільки тоді, колиб родичі наказували робити щось такого, що противлялося б Божим або церковним Заповідям — тільки тоді не треба слухати родичів.

Що обіцяв Г. Бог добрим дітям?

Добрим дітям обіцяв Г. Бог Своє благословення та опіку в цьому житті, а вічне щастя після смерти в небі.

Котрі діти грішать проти четвертої Заповіді Божої?

Проти четвертої Заповіді Божої грішать ті діти, що не слухають родичів (або опікунів) стидаються їх, зле про них говорять, насміхаються з них, злого їм бажають, докучають їм, а в старости лишають їх без опіки.

5. Пята Заповідь Божа.

Яка є пята Заповідь Божа?

Пята Заповідь Божа є: **Не убий!**

Що наказує Г. Бог у п'ятій Заповіді Божій?

У п'ятій Заповіді Божій наказує Г. Бог, щоб ми шанували здоров'я і життя так своє власне, як і ближнього.

Що заборонює Г. Бог у п'ятій Заповіді Божій?

У п'ятій Заповіді Божій заборонює Г. Бог шкодити собі або ближньому на тілі або душі.

Отже хто грішить проти п'ятої Заповіді Божої?

Проти п'ятої Заповіді Божої грішить той, хто себе або ближнього убиває, раниць, наражує на недугу, в злості бє ближнього, дає йому згіршення; також хто збиткується над звірятами.

Коли дається ближньому згіршення?

Згіршення дається ближньому тоді, коли словом або ділом (прикладом) побуджується ближнього до злих річей.

6. Шеста Заповідь Божа.

Яка є шеста Заповідь Божа?

Шеста Заповідь Божа є: **„Не прелюбодій!“**

Що наказує Г. Бог у шестій Заповіді Божій?

У шестій Заповіді Божій наказує Г. Бог, щоб ми були у думках, словах і ділах стидливі та скромні.

Що заборонює Г. Бог у шестій Заповіді Божій?

У шестій Заповіді Божій заборонює Г. Бог усе, що є безстадне, (як безстидні думки, слова, діла, жарти, погляди), або що веде до безстидности (як напр. нечемна одіж, зле товариство, читання злих книжок).

7. Сема Заповідь Божа.

Яка є сема Заповідь Божа?

Сема Заповідь Божа є — „Не кради!“

Що наказує Г. Бог у семій Заповіді Божій?

В семій Заповіді наказує Г. Бог шанувати свої і чужі річи та ближньому робити добре.

Хто переступає сему Заповідь Божу?

Сему Заповідь Божу переступає той, хто марнує свої річи (через скупство або розстратність), — хто забирає чужі річи без дозволу, або крадені переховує, — хто нищить чужі річи, робить другому шкоду і хто найдених або позичених річей не віддає.

Що має робити той, хто забрав або знищив чужу річ?

Хто забрав чужу річ, має її якнайскорше звернути, а хто знищив, має за неї винагороду дати.

Що має зробити той, хто не може зараз винагородити шкоди?

Хто не може зараз винагородити шкоди, повинен мати щиру волю зділати це якнайскорше; а тимчасом повинен всіх сил доложити, щоб міг це скоро зробити.

8) Осма Заповідь Божа.

Яка є осма Заповідь Божа?

Осма Заповідь Божа є: Не свідчи ложно на свого ближнього.

Що наказує Г. Бог у осмій Заповіді Божій?

У осмій Заповіді Божій наказує Г. Бог завжди говорити правду та шанувати добре імя ближнього.

Хто грішить проти осмої Заповіді Божої?

Проти осмої Заповіді Божої грішить той, хто говорить

неправду (лож), хто без потреби зле говорить про ближніх, хто осуджує ближнього, хто вигадує на нього злі річі і то зовсім неправдиві, або хто (публічно) зневажає його.

Що має зробити той, що говорив на ближнього злі річі і то неправдиві?

Хто говорив на ближнього злі, неправдиві річі має його перепросити, а те, що говорив, відкликати.

9) Дев'ята Заповідь Божа.

Яка є дев'ята Заповідь Божа?

Дев'ята Заповідь Божа є: Не пожадай жінки твого ближнього.

Що наказує дев'ята Заповідь Божа?

Дев'ята Заповідь Божа наказує бажати тільки того, що чесне і святе.

Хто грішить проти дев'ятої Заповіді Божої?

Проти дев'ятої Заповіді Божої грішить той, хто бавиться плюгавими безстидними гадками та бажаннями.

10) Десята Заповідь Божа.

Яка є десята Заповідь Божа?

Десята Заповідь Божа є: „Не пожадай нічого, що є твого ближнього“.

Що наказує десята Заповідь Божа?

Десята Заповідь Божа наказує все добре желати ближньому, а своїм вдоволятися.

Хто грішить проти десятої Заповіді Божої?

Проти десятої Заповіді Божої грішить той, хто пожадає чужої власности.

VII. Церковні заповіді

Чи крім Заповідей Божих маємо ще виповняти які Заповіді?

Крім Заповідей Божих маємо ще під тяжким гріхом виповняти церковні Заповіді, т. є. Заповіді установлені Папою Римським і єпископами.

Скільки є Заповідей церковних?

— **Церковних Заповідей є шість.**

1) Перша Заповідь Церковна.

Яка перша Заповідь церковна?

Перша Заповідь церковна є: Приказані свята святкувати.

Що наказує нам св. Церква у першій церковній Заповіді?

У першій церковній Заповіді наказує нам св. Церква святкувати приказані свята таксамо, як неділю.

2) Друга Заповідь Церковна.

Яка є друга Заповідь Церковна?

Друга Заповідь церковна є: В неділі і свята взяти участь в цілій Службі Божій.

Що наказує св. Церква в другій Заповіді церковній?

В другій Заповіді церковній наказує св. Церква вислухати цілу Службу Божу кожної неділі і свята.

Що це є Служба Божа?

Служба Божа — то безкровна Жертва, в якій Ісус Христос під видами хліба і вина жертвується за нас через руки священника.

Чи можна коли опустити Службу Божу?

Службу Божу можна опустити тільки з дуже важних причин, як напр. з приводу недуги, великої віддалі від церкви, студіни, недостачі відповідної одежі і т. п.

Як треба поводитися на Службі Божій?

Треба уважно і побожно слухати цілої Служби Божої, а при тім молитися і прославляти І. Христа, утаєного у найсвятішій Тайні Евхаристії.

3) Третя Заповідь церковна.

Яка є третя Заповідь церковна?

Третя Заповідь церковна є: Приказані пости постити.

Що наказує св. Церква в третій Заповіді церковній?

В третій Заповіді церковній наказує св. Церква заховувати установлені св. Церквою пости.

Кількоракий є піст?

Піст є двоякий: 1) строгий піст, коли здержуємося від м'ясних і молочних страв у пісні дні; 2) нестрогий піст

(здержаність), коли здержуємося тільки від м'ясних страв у пісні дні.

Хто обов'язаний строго постити?

Строго постити обов'язані християне від 21 — 60 року життя.

Хто обов'язаний до нестрогого посту (здержности)?

До нестрогого посту (здержности) обов'язані всі християне, що прийшли до розуму, — отже і діти від смого року життя.

Чи звільняє кого Церква від посту?

Від посту звільняє Церква хорих, убогих і тих, що тяжко працюють.

4) Четверта Заповідь церковна.

Яка є четверта Заповідь церковна?

Четверта Заповідь церковна є: „Кожного року бодай раз, а саме коло Великодня, сповідатися і причащатися.

Чи вповні вистарчає тільки раз до року сповідатися і причащатися?

Не вистарчає сповідатися і причащатися тільки раз у рік; св. Церква бажає, щоб ми сповідалися і причащалися як найчастіше.

5) Пята Заповідь церковна.

Яка є пята Заповідь церковна?

Пята Заповідь церковна є: Весілля і забави в заборонені часи не справляти.

Хто грішить проти п'ятої Заповіді церковної?

Проти п'ятої Заповіді церковної грішить той, що вказані Церквою часи справляє весілля та уряджує гучні забави з танцями.

6) Шеста заповідь церковна.

Яка є шеста Заповідь церковна?

Шеста Заповідь церковна є: Заборонених часописів і книжок не читати.

Хто грішить проти шостої Заповіді церковної?

Проти шостої Заповіді церковної грішить той, що читає або поширює заборонені Церквою часописи і книжки.

Які часописи і книжки заборонені?

Заборонені часописи і книжки є ті, в яких виступається проти катол. віри і поширюється неморальність.

Про гріх

Чи крім первородного гріху є ще які інші гріхи?

Крім первородного гріху є ще гріхи особисті т. зн. гріхи, що їх ми самі поповняємо.

Коли поповняємо гріх?

Гріх поповняємо тоді, коли свідомо і добровільно не слухаємо Божої волі, т. зн. коли переступаємо Божі і церковні Заповіді.

Чи всі (особисті) гріхи однакові?

Не всі особисті гріхи однакові: одні є тяжкі або смертні, а другі лекші, або простимі.

Коли є гріх тяжкий або смертний?

Гріх тяжкий або смертний є тоді, коли зовсім свідомо і добровільно не слухаємо Божої волі у важному ділі.

Чому тяжкий гріх зовемо смертним?

Тяжкий гріх зовемо смертним тому, що відбирає душі освячуючу ласку або боже життя.

Які є наслідки смертного гріху?

Через смертний гріх тратимо Божу ласку і перестаємо бути Божими дітьми. В цьому житті зсилає Г. Бог на нас за смертний гріх різні карі, а після смерти жде нас вічна кара в пеклі.

Коли є гріх лекший або простимий?

Гріх лекший або простимий є тоді, коли не слухаємо Божої волі не зовсім свідомо, не зовсім добровільно або в менше важному ділі.

Які є наслідки простимого гріху?

За простимий гріх спадає на нас дочасна кара вже в цьому житті і зменшується в нас Божа ласка. В будучому житті

терпітимемо за нього дочасну кару в чистилищі, якщо не відпокутуємо її в цьому житті.

Яким способом можемо відпокутувати дочасну кару в цьому житті?

Дочасну кару можемо відпокутувати в цьому житті гідним і частим припинанням св. Тайн, добрими ділами та відпустами.

Що це є відпуст?

Відпуст — то даровання або зменшення Церквою дочасної кари задля заслуг І. Христа і Святих.

Яким способом осягаємо відпусти?

Відпусти осягаємо за помічю молитви і добрих вчинків.

Що приводить нас до гріху?

До гріху приводять нас спокуси.

Від кого походять спокуси?

Спокуси походять або від злого духа, або від злих людей, також від наших пристрастей та лихих склонностей.

Як можемо поборювати спокуси?

Спокуси поборювати можемо, коли будемо молитися та уникати нагод до гріху.

Що це є нагоди до гріху?

Нагоди до гріху є то особи, або річи, що нас приводять до гріху.

Чи треба нам вистерігатися гріхів?

Треба вистерігатися всіх гріхів, бо кожний гріх є для нас великим лихом.

Що помагає нам в цьому ділі?

В цьому ділі помагає нам наше сумління.

Що це є сумління?

Сумління — то внутрішній голос душі, даний Г. Богом кожному чоловікові на те, аби остерігав перед гріхом і картав за нього, а дораджував до доброго.

Коли маємо слухати голосу сумління?

Голосу сумління маємо слухати завжди.

ПРО БОЖУ ЛАСКУ

Чи власними силами можемо спастися?

Власними силами не можемо спастися; до цього потребуємо помочі: — Божої ласки.

Що це є Божа ласка?

Божа ласка — то внутрішній, надприродний дар, даний нам Г. Богом на те, щоб ми могли спасти свою душу.

Хто нам заслужив Божу ласку?

Божу ласку заслужив нам І. Христос своїми терпіннями та смертю на хресті.

Кількорака є Божа ласка?

Божа ласка є двояка: ділаюча і освячуюча.

Що це є ласка ділаюча?

Ласка ділаюча — то Божа поміч, потрібна нам до сповтання добрих діл.

Що це є ласка освячуюча?

Ласка освячуюча — то Божий дар, що ділає нас Богу милими дітьми і дає нам нове, надприродне життя.

Яким способом одержуємо Божу ласку?

Божу ласку одержуємо запоміччю св. Тайн.

ІХ. Про св. Тайни

Що таке св. Тайна?

Св. Тайна то установлений І. Христом видимий знак, через який одержуємо Божу ласку.

Скільки тих св. Тайн установив І. Христос?

Ісус Христос установив сім св. Тайн, а ними є: 1. Хрещення, 2. Миропомазання, 3. Евхаристія, 4. Покаяння, 5. Єлеопомазання, 6. Священство, 7. Подружжя.

Як часто можна приймати св. Тайни?

Св. Хрещення, Миропомазання і Священство можемо приймати тільки раз у житті, а чотири інші св. Тайни: Пресв. Евхаристію, Покаяння, Єлеопомазання і Подружжя вільно приймати більше разів в житті...

Як маємо приймати св. Тайни?

Св. Тайни маємо приймати гідно, з приготовленим; якнайкраще грішимо святотатством.

1. СВ. ХРЕЩЕННЯ

Яка св. Тайна перша і найпотрібніша?

Перша і найпотрібніша св. Тайна — то св. Хрещення.

Чому св. Хрещення є першою Тайною?

Св. Хрещення є першою Тайною, бо перед прийняттям св. Хрещення не можна приймати ніякої Тайни.

Чому св. Хрещення є найпотрібнішою Тайною?

Св. Хрещення є найпотрібнішою Тайною, бо без нього ніхто не може бути спасеним.

Що таке св. Хрещення?

Св. Хрещення — то Тайна, що очищує нашу душу з первородного гріху та ділає нас христіянами.

Яке ділання св. Хрещення?

Св. Хрещення дає людині освячуючу ласку, нищить первородний гріх, а у дорослих крім первородного гріху, ще й всі особисті гріхи, поповнені перед Хрещенням, — тай зносить всі кари за гріхи, — дочасні і вічні.

Що ще одержуємо через св. Хрещення?

Через св. Хрещення одержуємо ще на душі нестертий знак, що ділає нас христіянами.

Хто може уділяти св. Хрещення?

Св. Хрещення уділяти може єпископ або священник, а в нагальній потребі й кожний чоловік.

Як уділяється св. Тайну Хрещення?

Той, що хрестить поливає три рази водою голову, того, якого хрестить, а при поливанні говорять слова: „Крещается раб Божий (якщо це хлопчик), або: „раба Божія” (якщо це дівчинка), (й тут каже імя) „во імя Отца і Сина і Святого Духа. Амінь”.

Коли повинен чоловік приймати св. Тайну Хрещення?

Чоловік повинен приймати св. Хрещення як найскорше після уродження.

2. СВ. МИРОПОМАЗАННЯ

Що таке св. Миропомазання?

Св. Миропомазання — то Тайна, в якій охрещений чоловік через помазання св. миром і молитву священника одержує ласку св. Духа, щоби постійно та кріпко визнавав свою віру.

Хто і коли уділяє св. Тайну Миропомазання?

Св. Тайну Миропомазання уділяє у нашому гр. кат. обряді кожний священник, зараз після уділення св. Хрещення. (У латинському обряді уділяє цю Тайну тільки єпископ і то звичайно пізніше).

Що нам дає св. Тайна Миропомазання?

Св. Тайна Миропомазання помножує у нас освячуючу ласку і дари св. Духа та витискає на душі нестертий знак, який ділає нас воїнами (жовнірами) І. Христа.

Яким способом маємо показувати, що ми воїни І. Христа?

Як воїни І. Христа маємо добре знати правди св. Віри і боронити їх.

3. ПРЕСВ. ЕВХАРИСТІЯ

Що то є Пресв. Тайна Евхаристії.

Св. Тайна Евхаристії — то правдиве Тіло і правдива Кров І. Христа під видами хліба і вина.

Що треба розуміти під видами хліба і вина?

Під видами хліба і вина треба розуміти: барву, вид, смак та запах хліба і вина.

Отже чи у Пресв. Тайні Евхаристії є хліб і вино?

У св. Тайні Евхаристії нема зовсім хліба і вина, а тільки живий І. Христос.

Коли установив І. Христос Пресв. Тайну Евхаристії?

Пресв. Тайну Евхаристії установив І. Христос на Тайній Вечері, в четвер, перед Своїми муками.

Як установив І. Хр. Пресв. Тайну Евхаристії?

І. Христос взяв хліб, поблагословив його і сказав над ним слова: „Прийміте, ядїте: сіе єсть Тіло Мое“; — опісля взяв чашу з вином, поблагословив її і сказав над нею слова: „Пійте

**от нея вси: Сія єсть Кров Моя". Накінець сказав до Апостолів:
„Ще робіть на спомин про Мене“.**

Що сталося з хлібом, коли І. Христос сказав над ним слова: „сіє єсть Тіло Мое“?

Коли І. Христос сказав над хлібом „сіє єсть Тіло Мое“, — тоді він перемінився в Тіло І. Христа.

Що сталося з вином, коли І. Христос сказав над ним: „сія єсть Кров Моя“?

Коли І. Христос сказав над вином слова: „сія єсть Кров Моя“, — тоді вино перемінилося в Кров І. Христа.

А яку владу дав І. Христос Апостолам словами: „Ще робіть на спомин про Мене“?

Цими словами дав І. Христос Апостолам владу перемінювати хліб у своє Тіло, а вино у Свою Кров.

На кого перейшла ця владу від Апостолів?

Від Апостолів перейшла ця владу на єпископів і священників.

Коли перемінюють єпископи і священники хліб і вино в Тіло і Кров І. Христа?

Єпископи і священники перемінюють хліб і вино в Тіло і Кров І. Христа, коли відправляють Службу Божу і вимовляють над хлібом слова: „сіє єсть Тіло Мое“, а над вином: „сія єсть Кров Моя“.

Що то є Служба Божа?

Служба Божа — то безкровна Жертва Нового Завіту, в якій жертвує Себе І. Христос під видами хліба і вина небесному Вітцю.

Коли установив І. Христос Службу Божу?

І. Христос установив Службу Божу на Тайній Вечері. Тайна Вечеря — то власне перша Служба Божа.

Які є частини Служби Божої?

Є оці три частини Служби Божої:

1) Проскомидія: Відправляє її священник в захристії; тоді приготує він хліб і вино до Служби Божої.

2) Літургія оглашених: Відправляється її при престолі. Є то початкова частина Служби Божої.

3) Літургія вірних: То найважливіша частина Служби Божої, бо в ній освячується св. Дари, т. зн.: на слова єпископа або священника: „сіє єсть Тіло Мое“, — „сія єсть Кров Моя“, — хліб і вино переміняється у Пресв. Тіло і Пресв. Кров І. Христа. Під кінець тієї частини Служби Божої єпископ або священник споживає Тіло й Кров І. Христа (під видами хліба і вина) і причащає вірних.

Що то значить причащатися?

Причащатися — то значить приймати Тіло і Кров І. Христа під видами хліба і вина в Пресвятій Тайні Евхаристії.

Хто приказав нам причащатися?

Сам І. Христос приказав нам причащатися.

Як треба приготуватися до св. Причастя?

До св. Причастя треба приготувитися щодо душі і тіла.

Як треба приготувитися щодо душі?

Щодо душі треба приготувитися так, що:

1) Душу мусить наперед очистити зі смертного гріху, щоб вона мала освячуючу ласку та

2) Збуджується у собі побожні почування, як: віру, надію, любов і почесць для Г. Бога та покою й жаль за гріхи.

Чи можна причащатися в смертному грісі?

В смертному грісі причащатися не можна; мусить наперед з цього гріху висповідатися. А хто причащався у смертному грісі, — той поповнивби важкий гріх святотатства.

Як треба приготувитися щодо тіла?

Щодо тіла треба приготуватися ось так:

1) До св. Причастя приступити треба у чистій одежі та з видимою покірною і побожністю.

2) Мусимо бути натще, т. зн. від півночі без їди й напитку. (Тільки хорі не обов'язані бути натще) *)

Коли приступаємо до св. Причастя на Службі Божій?

На Службі Божій приступаємо до св. Причастя, коли священник обернеться з чашею до людей і скаже: „Со страхом Божиім, вірою і любовію приступіте“. Тоді приступаємо близьке, клякаємо і мовимо (за священником) оцю молитву:

Вірую Господи і ісповідаю, яко Ти еси воістину Христос

*) Тепер треба лиш годину посту для здорових перед Причастям!

Сни Бога живаго, пришедий в мир грішния спасти, от нихже первый (а) есм аз. Вечери Твоея тайния днесь, Сине Божий, причасника (цу) ця прийми; не бо врагом Твоїм тайну повім, ни лобзанія Тебі дам яко Іуда, но яко розбойник ісповідаюся Тебі: Помяни мя Господи, егда прійдеши в царствї Твоєм. Помяни мя Владико, егда прійдеши в царствї Твоєм. Помяни мя Святїй, егда прійдеши в царствї Твоєм. Да не в суд їм п осужденїе будет мнї причастїе святїх Твоїх Тайн, Господи, но во їсцленїе души і тіла. Боже, милостив буди мнї грїшному. Боже, очисти грїхи моя і помилуй мя. Без числа согрїшнх, Господи, прости мя.

(Вірую Господи й визнаю, що Ти є справді Христос, Снн Бога живого, що прійшов у світ грїшників спасти, а з них першїй (а) се я. Вечерї Твоєї тайної нинї, Божий Сине, за учасника (цю) прийми мене, бо Твоїм ворогам тайни не повім, ані цїловання Тобї не дам, як Юда, але як розбїйник взиваю до Тебе: Помяни мене Господи, коли прійдеш у Твоє царство. Помяни мене Владико, коли прійдеш у Твоє царство. Помяни мене Святїй, коли прійдеш у Твоє царство. Нехай не в суд, ані на осуждення буде менї причастя святїх Твоїх Тайн, Господи, а на уздоровлення моєї душі і тіла. Боже будь милостивий менї грїшному (ній). Боже очисти мої грїхи й помилуй мене. Без числа згрїшив я, Господи прости менї).

Відмовивши цю молитву, цїлуємо (на знак любови до І. Христа) св. Хрест, складаємо на знак покорн руки навхрест на грудях і ждемо спокївно, аж священник подасть нам св. Причастя.

Що треба робити тоді, коли священник нас причащає?

Коли священник нас причащає, тоді треба отворити прилично уста, обережно взяти св. Причастя з ложечки і зараз Його спожити, склонивши на знак покорн і подяки голову до долу.

Що треба зробити після св. Причастя?

Після св. Причастя треба:

- 1) Щиро дякувати І. Христові та славити Його за те, що прибув до нашої душі.
- 2) Просити Його, щоб зяясїди перебував у нас зі Своєю ласкою тая

3) Жертвувати Яому себе й відновити побожної постанова.
Увесь день після св. Причастя треба бути чемним і побожним, вистерігаючись старанно всього гріху.

Що дає нам св. Причастя (Пресв. Евхаристія)?

Св. Причастя (Пресв. Евхаристія) помножує у нашій душі освячуючу ласку, ослаблює злі склонности, додає сили до добрих діл і допомагає нам видержати у добрім.

Коли ми обов'язані приймати св. Причастя?

Св. Причастя обов'язані ми приймати бодай раз до року окола Великодня і в кожній небезпечі життя.

А як часто можна причащатися?

Причащатися можна й що дня, оскільки позволить на це сповідник.

4. СВ. ПОКАЯННЯ.

Що таке св. Покаяння?

Св. Покаяння — то Тайна, установлена для відпущення гріхів, поповнених після св. Хрещення.

Що треба виповнити, аби гідно та з пожитком прийати св. Тайну Покаяння?

Щоби гідно та з пожитком прийати св. Тайну Покаяння треба виповнити оці п'ять умовини:

- а) зробити іспит (обрахунок) совісти
- б) жалувати за гріхи
- в) постановити рішучу поправу
- г) висповідатися і
- д) надолжити за гріхи.

Що значить зробити іспит (обрахунок) совісти?

Зробити іспит (обрахунок) совісти значить, пригадати собі всі гріхи.

Як робиться іспит (обрахунок) совісти?

Іспит (обрахунок) совісти робимо ось так: Насамперед зв'язуємо Божої помочі молитвою: „Царю небесний“; відтам пригадуємо собі, коли ми сповідалися останній раз, чи не забули, або затаїли зі стиду чи страху якого смертного гріха, чи висповідалися точно, чи жалували за гріхи та чи виповнили наложену пошту.

Відтак роздумуємо, чи не згрішили ми проти десяти Божих Заповідей та шести Заповідей церковних, — пригадуємо собі різні роди гріхів і застаноуляємося, чи не поповнили ми тих гріхів бажанням, гадками, словами, ділами й занедбанням добрих діл. Накінець запитуємо себе чи радо і точно виконували ми обов'язки свої та чи не причинилися до чужих гріхів.

При смертних гріхах треба пригадати собі ще, як часто поповняли ми ті гріхи, з ким і де. Також треба звернути увагу на той гріх, що його найчастіше поповняємо.

(Щоб лекше і точніше зробити іспит совісти, добре буде пригадувати собі, як поводитися ми в церкві, дома, на вулиці, супроти родичів, старших і товаришів).

Накінець треба пам'ятати, що іспит совісти треба робити дуже уважно і пильно. Бо хто недбало зробить іспит совісти, той недбало й висповідатиметься, — а така Сповідь буде неважна і святотатська.

Що треба робити після іспиту совісти?

Після іспиту совісти треба жалувати, що своїми гріхами образили ми Г. Бога; — коротко кажучи: треба збудити в собі жаль за гріхи.

Що значить жалувати за гріхи?

Жалувати за гріхи, — значить відчувати біль у душі тому, що ми згрішили та брідитися всіми своїми гріхами.

Який може бути жаль за гріхи?

Жаль за гріхи може бути **совершенний (досконалий) і несовершенний (недосконалий)**.

Коли є жаль **совершенний (досконалий)**?

Жаль **совершенний (досконалий)** є тоді, коли жалуємо за гріхи з великої любови до Г. Бога, т. зн. коли жалуємо за гріхи тому, що ми образили Г. Бога, як найліпшого свого Небесного Вітця, якого повинні ми любити над усе в світі.

Коли є жаль **несовершенний (недосконалий)**?

Жаль **несовершенний (недосконалий)** є тоді, коли жалуємо за гріхи не з великої любови до Г. Бога, а тому, що через них втратили ми Божу ласку і небо, а заслужили собі на вічну кару в пеклі.

Про який жаль повинні ми дбати?

Ми повинні дбати про жаль **совершений**, хоч (до відпущення гріхів) і **несовершений** вистарчає, коли добре **висповідаеться**.

Що то значить постановити рішучу поправу?

Постановити рішучу поправу — то значить мати **щиро** волю статися **ліпшим** і **більше** не **грішити**.

Що то значить сповідатися?

Сповідатися — то значить **щиро** й **зі жалем** **визнати** (виявити) **перед священником** всі свої **гріхи**, **щоби** **дістати** **розршення** (відпущення **гріхів**).

Як треба сповідатися?

Сповідатися треба **щиро**, **ясно** і **точно**.

Коли сповідаємося щиро?

Сповідаємося щиро, коли **покірно**, **зі жалем** **виявляємо** **гріхи** так, як **їх** ми **поповнили** й **собі** **пригадали**; **нічого** **не** **промовчуємо**, **не** **зменшуємо**, **ані** **не** **складаємо** **вини** **на** **других**.

Коли сповідаємося ясно?

Сповідаємося ясно, коли **виявляємо** **гріхи** так, **щоби** **сповідник** **міг** **усе** **добре** **зрозуміти**.

Коли сповідаємося точно?

Сповідаємося точно, коли **виявляємо** **всі** **гріхи**, **котрі** **ми** **собі** **пригадали**, **а** **передовсім** **тяжкі** **гріхи**, **й** **коли** **подаємо** **скільки** **разів** (або **як** **часто**), **де** **і** **з** **ким** **ми** **грішили**.

Чи сповідь **важна**, коли **з** **власної** **вини** **замовчимо** (затаїмо) **смертний** **гріх**?

Коли **з** **власної** **вини** **замовчимо** (затаїмо) **смертний** **гріх**, — **сповідь** **тоді** **неважна** **й** **ми** **тоді** **поповняємо** **новий** **смертний** **гріх**, **що** **називається** **святотацтвом**.

Що треба тоді зробити?

Тоді треба **якнайскорше** **повторити** **цілу** **сповідь** і **виявити** **затаєний** **гріх**. **А** **коли** **замовчано** **гріх** **на** **кількох** **сповідях**, — **тоді** **треба** **повторити** **всі** **ті** **сповіди** **та** **ще** **й** **смазати**, **чи** **не** **приступали** **ми** **до** **св.** **Причастя** **з** **тим** **гріхом**, **або** **чи** **не** **приймали** **в** **цьому** **грісі** **інших** **св.** **Тайн**.

А що робити, коли на св. Сповіді забули ми визнати тяжкий гріх?

Коли на св. Сповіді забулося визнати який гріх, тоді сповідь важна; цей гріх треба визнати на слідуючій сповіді, — хоч добре було б визнати його ще перед св. Причастям.

Як відбувається св. Сповідь?

Св. Сповідь відбувається так: Перед самою сповіддю відмовляємо оцю молитву: Я грішний чоловік сповідаюся Господу Богу всемогучому, в Тройці святій єдиному, Пречистій Діві Марії, всім Святим і тобі духовний Отче, зі всіх моїх гріхів, якими я згрішив (ла) від св. Хрещення, від коли прийшов (—ла) я до розуму й від останньої сповіді, дідом, словом, гадками й всіми моїми почуваннями. Боже, будь милостивий мені грішному. Боже, очисти мої гріхи й помилуй мене. Без числа согрішив (—ла) я, прости мені, Господи!

Відтак клякаємо при сповідальниці, кладемо на собі знак св. Хреста й кажемо: „Я сповідався (—лася) останній раз“ (сказати коли). На першій сповіді кажемо: „Я сповідаюся першій раз“. „Наложену покуту я відправив (—ла)“, а якщо не відправив, то сказати чому). „Ніякого гріха я не затаїв (—ла)“, — (а коли затаїв, то треба сказати який гріх, чому затаїв, на кількох сповіддях і чи не причащався з тим гріхом). „Я образив (—ла) Г. Бога ось такими гріхами:

Тепер виявляємо свої гріхи.

А коли вже вичислимо всі гріхи, — тоді ще раз збуджуємо в серці жаль за гріхи та рішучу постанову поправитись тим словами: „Щиро жалую, що я образив (—ла) своїми гріхами Г. Бога, мое найвище й найліпше добро, яке тепер над усе люблю. Рішучо постановляю поправитися. І надіюся, що Г. Бог простить мені гріхи. Прошу духовного Вітця уділити мені розрішення, коли я цього гідний (—а) та наложити мені покуту“.

Священик дає коротку науку та упімиення, накладає покуту, (яку треба собі добре запам'ятати та точно й по-можливо виконати, — а на випадок, коли не можемо тієї покути виконати, то просимо о іншу) таї уділяє накінець розрішення, відмовляючи коротесеньку молитву та благословляючи нас. Тоді бемося в груди і мовимо молитву: „Боже,

будь милостивий мені грішному*... Відтак кладемо на собі знак св. Хреста і на даний священником знак, відходимо від сповідальниці. Тепер відмовляємо молитви після сповіді та відправляємо покуту.

Що значить надолжити за гріхи?

Надолжити за гріхи — значить виповнити покуту, що її завдав священник.

Пощо накладає священник покуту?

Священник накладає покуту, щоби ми поправилися та відпокутували дочасні кари.

Як треба виповнити наложену покуту?

Наложену покуту треба виповнити:

1) якнайскорше, а якщо можливе, то таки зараз після св. Сповіді; 2) точно так, як її наложив нам священник.

5. СВ. ЄЛЕОПОМАЗАННЯ.

Що то є св. Єлеопомазання?

Св. Єлеопомазання — то Тайна, в якій тяжко хора людина через помазання святим елеєм і молитву священника дістає Божу ласку для душі, а часто й для тіла.

Скільки разів можна приймати цю Тайну?

Цю Тайну можна приймати, скільки разів западається в тяжку недугу.

Коли повинен недужий приймати св. Тайну Єлеопомазання?

Недужий повинен старатися приймати св. Тайну Єлеопомазання, коли є ще притомний.

6. СВ. ТАЙНА СВЯЩЕНСТВА.

Що то є Тайна Священства?

Св. Тайна Священства — то Тайна, яка дає священнику власть тому, що її приймає, та ще й окрему Божу ласку щоби гідно виконував священничі обовязки.

Яку власть дістає висвячений на священника?

Висвячений на священника дістає власть відправляти Службу Божу, уділяти св. Тайни та навчати вірних обрядів Божих правд.

Хто може уділяти св. Тайну Священства?

Св. Тайну Священства уділяти може тільки єпископ.

Як маємо заховуватися супроти священників?

Священників, як заступників найвищого священника І. Христа, треба шанувати і слухати.

7. СВ. ТАЙНА ПОДРУЖЖЯ.

Що то є св. Тайна Подружжя?

Св. Тайна Подружжя є то Тайна, в якій подруги, — мужчина і жінка, — одержують ласку до богоугодного спільного життя та християнського виховування дітей.

Х. Про молитву

Чи крім св. Тайн маємо ще які орудники до одержання Божої ласки?

Крім св. Тайн орудником до одержання Божої ласки є ще молитва.

Що таке молитва?

Молитва — то розмова душі з Г. Богом.

Чому повинні ми молитися?

Ми повинні молитися, бо через молитву віддаємо І. Богу честь, наслідуємо І. Христа і одержуємо потрібні ласки.

Як можна молитися?

Молитися можна думкою, мовою і церковним співом.

Коли наша молитва є добра?

Наша молитва є добра тоді, коли молимося побожно, покійно, витривало та з упованням на Г. Бога.

Коли молимося побожно?

Побожно молимося тоді, коли при молитві думаємо тільки про Г. Бога та уважно вимовляємо слова молитви.

Коли молимося покійно?

Молимося покійно тоді, коли памятаємо про свою негідність та здаємося на Божу волю.

Коли молимося витривало?

Витривало молимося тоді, коли не перестаємо молитися, хоч Г. Бог ще не вислухає нас.

Коли молимося з упованням на Г. Бога?

З упованням на Г. Бога молимося тоді, коли сподіваємося, що Г. Бог нас вислухає.

Коли ми повинні молитися?

Ми повинні заєдно молитися, а передовсім: 1) рано і ввечір, 2) перед їдою і після їди, 3) перед працею і після праці, 4) у спокусах, 5) у всіх потребах і нещастях.

Чи ми повинні і за других молитися?

Ми повинні молитися за всіх людей; за живих і умерлих, а перш усього за родичів і рідню, за добродіїв, за духовну і світську старшину, за приятелів, а навіть за ворогів.

В котрій молитві є коротко зібране те все, о що маємо молитися?

Все те, о що маємо молитися, зібране коротко в Господній молитві: „Отче - наш“.

Чому „Отче - наш“ зовемо „Господньою молитвою“?

„Господньою молитвою“ зовемо молитву „Отче-наш“ тому, бо навчив її нас сам Господь Бог, І. Христос, і казав її відмовляти.

XI. Про християнське життя

В чім полягає християнське життя?

Християнське життя полягає в тім, що ми уникаємо злого, а ділаємо добрі діла.

Як зовемо того, що уникає злого, а чинить добре?

Того, що уникає злого, а чинить добре, зовемо чесним.

Що таке чеснота?

Чеснота — то постійна склонність та здібність робити добре, а уникати зло.

Які чесноти найважніші?

Найважніші чесноти — то віра, надія і любов.

Що нам дає чеснота віри?

Чеснота віри ділає, що ми за правду уважаємо все те, що Г. Бог обляв, а св. Церква подає до вірування.

Що дає нам чеснота надії?

Чеснота надії ділає, що ми любимо Г. Бога наді все задля Него Самого, а себе самих і ближніх задля Г. Бога.

Коли повинні ми збуджувати в собі віру, надію і любов?

Віру, надію і любов повинні ми збуджувати в собі перед прийняттям св. Тайн у спокусах і небезпеці життя.

З М І С Т:

	Стор.
I. Про призначення чоловіка та завдання християнина католика	3
II. Про Господа Бога	4
III. Про Ісуса Христа	5
IV. Про сотворіння	6
V. Останні річи	8
VI. Божі заповіді	9
VII. Церковні заповіді	14
VIII. Про гріх	17
IX. Про св. Тайни	19
X. Про молитву	30
XI. Про християнське життя	31

